

-YAZILAR, SÖYLEŞİLER, MEKTUPLAR-

Ziya Osman Saba

{ KONUŞANLAR,
BİR HÜZÜNLE SESİNDE }

♥can

ZİYA OSMAN SABA
KONUŞANLAR,
BİR HÜZÜNLE SESİNDE
YAZILAR, SÖYLEŞİLER, MEKTUPLAR

© 2015, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Ağustos 2015, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Mustafa Çevikdoğan

Düzeltili: Mert Tokur

Mizanpaj: M. Atahan Sıralar, Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Tasarım (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3 Güven İş
Merkezi, Bağcılar, İstanbul

Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-2618-7

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750726187

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

ZİYA OSMAN SABA
KONUŞANLAR,
BİR HÜZÜNLE SESİNDE
YAZILAR, SÖYLEŞİLER, MEKTUPLAR

Derleyen
Tahsin Yıldırım

Ziya Osman Saba'nın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Cümlemiz / Bütün Şiirleri, 2014

Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi / Bütün Öyküleri, 2014

ZİYA OSMAN SABA, 1910'da Beşiktaş'ta doğdu. Sekiz yaşındayken anesini kaybetti. Sanat görüşünün gelişmesinde büyük payı olan dostları Yaşar Nabi Nayır ve Cahit Sıtkı Tarancı'yla Galatasaray Lisesi'nde tanıştı. 1936'da Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. İlk şiirini ("Sönen Gözler") *Servet-i Fünun*'da "Ziya" imzasıyla yayımladı. "Yedi Meşale" topluluğunun en genç üyesi olan şairin, topluluğun ortak kitabı *Yedi Meşale*'de ve Yusuf Ziya Ortaç'ın desteğiyle kurulan *Meşale* dergisinde, *Yücel*, *Pınar*, *İçtihat* gibi dergilerde şiirleri çıktı. Saba, *Varlık* dergisinin kurulmasından sonra çalışmalarını çoğunlukla bu dergide yayımladı. Çocukluğunu, gençliğini, evliliğini ve çok sevdiği İstanbul'da yaptığı gezileri anlattığı öyküleri, *Mesut İnsanlar Fotoğrafhanesi* adlı kitapta bir araya getirilmiştir. Şiir ve düzyazılarının yanı sıra Goncourt Kardeşler'in *Germinie Lacerteux* romanını Türkçeye kazandırmıştır. Şair, 29 Ocak 1957'de İstanbul'da vefat etmiştir.

İçindekiler

KİTAPLARA DAİR	13
Kaldırımlar	15
Akrep	20
Ömrümde Sükût	22
Odalar ve Sofalar	26
Ben ve Ötesi	29
Eski Resimler	34
Bu da Bir Hikâyedir	37
Tunç Sesleri	40
“Evimiz”	44
Edebiyatımızın Bugünkü Meseleleri	49
Sulara Dalan Gözler	55
Genç Neslin En Güzel Hikâyeleri	61
Son Eseri Münasebetiyle Şair Salih Zeki Aktay ve Türk Şiirinde Elenizm Cereyanı	65
Bir Çocuk Bahçesinde	69
İki Şiir Kitabı	73
<i>Boğaziçi Mehtapları</i> ’nı Okurken... ..	78
Sulh ve Diğer Şiirler	83
Vazgeçemediğim	90

Oktay Rifat'ın <i>Güzelleme'si</i>	95
Beşinci Mevsim	99
Kapalıçarşı	103
Oktay Rifat'ın Yeni Eseri	107
Cahit'in Şiirleri	110
Üç Şiir Kitabı	118
Gece Yağmuru	123
İki Şair – İki Kitap	125
Dört Şiir Kitabı	127
Aşksız İnsanlar	133
Üç Şiir Kitabı	136
Ali Nizami Bey'in Alafrangalığı ve Şeyhliği	140
DİĞER YAZILAR	145
Rembrandt	147
Şiltem	154
Ahmet Kutsi'nin Şiirleri ve Yalnızlığımız	156
Bir Genç Şair Hakkında	160
Hâmid: Türk Şiirinin Gururu	164
Hulusi	165
Ne Çabuk!	168
Sait Faik'i Düşünürken	171
Cahit'le Günlerimiz I	175
Cahit'le Günlerimiz II	188
Cahit'le Günlerimiz III	201
Cahit'le Günlerimiz IV	212
Genç Nesille Baş Başa: Ziya Osman'ın Fikirleri	227
Gençlerle Baş Başa	232
Şair Ziya Osman'ın Fikirleri	235
Bugünküler Söylüyor	236

Şiir Ölüyor mu?	240
Tasfiye Hakkında Ne Düşünüyorlar?	245
Bir Sanat Ümanizması için Arayışlar	246
Ziya Osman Saba'nın Cevabı	250
Yeni Sanatı Nasıl Buluyorsunuz?	253
Muharrir Neden Yetişmiyor?	254
1953 Yılında En Çok Beğenilen Kitaplar Nelerdir?	258
Ziya Osman Saba ile Bir Konuşma	259
Orhan Veli'nin Ölümünün Üçüncü Yılında Neler Düşünüyorlar?	267
Bizde Yazar Ne Yer, Ne İçer?	268
Ziya Osman Saba Konuşuyor	270
Ziya Osman Saba ile Bir Konuşma	274
Ziya Osman Saba	277
Ziya Osman Saba ve Bir Ankete Cevabı	278
Ziya Osman Saba'nın Hayatı	284
Ziya Osman Saba'nın Bir Konuşması	288
Ziya Osman Saba Kendini Anlatıyor	291
YAŞAR NABİ NAYIR'A MEKTUPLAR	303
ÖLÜMÜNDEN SONRA YAZILANLAR	317
“Bu Kaçınıcı Bahçe Gördüm Tarumar?”	319
Ziya Osman'ın Mezarı Beyaz	329

KİTAPLARA DAİR

KALDIRIMLAR

Sokaktayım, kimsesiz bir sokak ortasında,
Yürüyorum, arkama bakmadan yürüyorum.
Yolumun karanlığa karışan noktasında
Sanki beni bekleyen bir hayal görüyorum.

İşte Necip Fazıl'ın "Kaldırımlar"ı böyle başlıyor ve bu uzun şiirdeki her mısra yalancı birer elmas değil fakat kaldırım çocuğunun adımları altında ses veren hakiki kaldırım taşlarıdır. Bu kaldırımların üzerinde esen rüzgâr ölümün nefesleri, şairi adım adım takip eden de ölümün bizzat kendisidir.

Bana, bilmem neden, Necip Fazıl ölümle konuşmuş gibi geliyor. Ölümden bahseden mısralarında insanı, bir elektrik telini tutmuş gibi sarsan bir kuvvet var. Bir cihette Necip Fazıl ile Fransız şairi Baudelaire arasında bir akrabalık görüyorum.

Islak bir yorgan gibi iyice bürüneyim,
Örtün üstüme örtün, serin karanlıkları.

Necip Fazıl

*Je vais me coucher sur le dos
Et me rouler dans vos rideaux,
Ô rafraîchissantes ténèbres!*¹

Charles Baudelaire

İki şair arasında gördüğüm bu yakınlığın sebebini Necip Fazıl'ın şu mısrasıyla anlatayım:

Kaynamış ruhlarımız bir derdin potasında

“Kaldırımlar” duygu itibarıyla gittikçe derinleşen bir şiirdir, bunun için en güzel kısmını sonlarında okuyoruz. Burada şair, kaldırımların üzerinde geçirdiği geceleri bir kadın şeklinde görüyor:

Bir siyah kadındır ki kaldırımlarda gece
Dalgın bir heyal gibi eteğini sürükler!

Ve o kadını ihtirasla seviyor:

Ondan bir temas gibi rüzgâr beni bulur da
Kucaklamak isterim onu koynuma alıp

Bu kadar sevdiği bir vücudu kıskanması tabiidir:

Arkamda bir kahkaha duysam yaralanırım;
Onu bir başkasına ram oluyor sanırım
Görsem pencerelerde soyunan bir karaltı

Ve şiir nihayet şöyle bitiyor:

1. (Fr.) Ey karanlıklar, iç ferahlatan / Sirtüstü uzanıp / Örtülerinize sarınacağım. (Y.N.)

Varsın bugün bir acı duymasın gözyaşımдан,
Bana rahat bir döşek serince yerin altı
Bilirim kalkmayacak bir yar gibi başımдан

“Kaldırımlar”dan sonra “Otel Odaları” ve “Sayıklama” manzumeleri geliyor. Zaten ayrı bir tarzda olan Ahmet Haşim’inkiler istisna edilirse, bu iki şiir kadar telkin kuvveti fazla hiçbir eser bizim edebiyatımızda yazılmamıştır. “Otel Odaları”nın, bu kafiyesiz addedilebilecek manzumesinin, o kadar gürültüsüz, alayışsız¹ bir kuvveti var ki okuyan adeta görünmeyen kollar tarafından kaldırılarak bir otel odasına götürülmüş gibi oluyor ve orada ölen bütün gariplerin acısını duyuyor:

Ağlayın aşinasız, sessiz can verenlere
Otel odalarında, otel odalarında...

“Sayıklama” da okuduktan sonra gözlerde pırıltılar, kulaklarda mırıltılar bırakan bir şiir:

Söndürün lambaları uzaklara gideyim,
Nurdan bir şehir gibi ruhumu seyredeyim
Pırıl pırıl
Pırıl pırıl...

Ne olurdu bir kadın elleri avucumda
Bahsetse yaşamının tadından başucumda
mırıl mırıl
mırıl mırıl...

Şair, “Tabut” şiirinde yalnız iki ve son kıtada muvafak olmuştur. “Bekleyen”in ilk iki mısrası tamamıyla Fa-

1. Gösterişsiz. (Y.N.)

ruk Nafiz'in, "Sen bir ahu gibi dağdan dağa kaçsan da gene / Seni aşkım canavarlar gibi takip edecek!" mısralarının aruzdan heceye çevrilmiş bir şeklidir:

Sen kaçan bir yavru ceylansın dađda,
Ben peşine düşmüş bir canavarım.

Hemen üçüncü satırda kendi benliğine avdet etmiş-se de ben; Necip Fazıl, Faruk Nafiz'den aldığı hızla kendi şiirini sonuna kadar aynı kuvvette getirebildi, diyorum!

Kitabın "Deniz" isimli kısmında toplanan manzumelerle en sondaki iki manzume, bence Necip Fazıl'ın en zayıf parçalarıdır. Son iki şiirin sayfa doldurmak için alındığı tamamıyla belli. Denizi anlatmaya uğraşan manzumelerde ise üç-dört mısrayı çıkarırsak geri kalanlar herhalde pek çabuk unutulacaklardır.

Kendi hislerini kuvvetle anlatan şair, deniz gibi tabiatın bir parçası karşısında söylenmiş şeyleri tekrardan başka bir şey yapamıyor.

Bu acz, "Simsiyah camlarını üzerime dikeyor / Gözleri çıkarılmış bir âmâ gibi evler" tarzında orijinal görüşleri olan bu şair için bir parça gariptir.

"Gözler", "İstasyon", "Gurur", "Keder" şiirleri küçük bir şişenin içine hapsolünmüş kokular gibi insana her okuyuşta bitmeyen bir zevk veriyor.

Bakın, koskocaman bir keder sekiz satırcığın içine ne kadar kolaylıkla sıkıştırılmış:

Keder, saçlarıma ak,
Yüzüme çizgi serdi.
Ruhumu çırılçıplak
Soyup çarmıha gerdi.
Akarken bağrımda kan,

Beni seyretti hayran.
Bir kadın oldu o an
Kendini bana verdi...

“Heykel”, “Anneciğim”, “Yattığım Kaya”, birincisi son bahsi, diğeri anne sevgisini, üçüncüsü bir nostaljiyi bütün incelikleriyle hissettiren şiiirlerdir.

Uyanış, s.1687, 1 Kanunuevvel 1928

AKREP

Bir-iki defa *Güneş* mecmuasında tesadüf ettiğimiz Şinasi Gündoğdu imzasını geçenlerde *Akrep* isimli bir kitabın üzerinde gördük.

Bu kitap birçok güzel ve yeni şiirleri ihtiva ediyor.

İkinci ve üçüncü şiirler, kitaba ismini veren en baştaki fena manzumede duraklayan kariyi¹ tatmin edecek bir güzelliktedirler ve bu güzellik, ne yazık ki pek geniş inkıtalarla² devam etmektedir.

Bilhassa Şinasi Gündoğdu Bey'in çok garip bir hususiyetinden bahsetmek istiyorum.

İlk eserini neşreden bir şairin, diğer bir üstadın tesiri altında kalması tabii görülebilir fakat Şinasi Bey bir değil, birbirinin tamamıyla aksi olan birçok şairin tesiri altında kalmış, onları adeta kendi şahsiyetinde birleştirmiştir. Mesela "Akrep" şiirinde Necip Fazıl'dan yahut Nâzım Hikmet'ten; Sabri Esat'tan veya Ali Mümtaz'dan birer çizgi, birer renk bulabilirsiniz; lakin bu renkler, bir suyla o suretle karıştırılmışlar ki, hepsi de yeni bir boya hasıl etmek üzere aslındaki renklerini kaybetmişlerdir.

1. Okuyucu. (Y.N.)

2. Kesinti. (Y.N.)

Kim bilir, belki de Şinasi Bey'in göze çarpan şiirlerinin güzelliğini bu renkler temin ediyor. Buna rağmen *Akrep*'te "Arkasından" gibi güzel şiirler okuyabilirsiniz.

Bence kitabın en güzel parçaları "Sanat ve Kalbim" isimli kısımda toplanmıştır. "Böyle açık kucakla / Bekle-şiriz dostlarımız" diye başlayan "Sandalyeler ve Yalnızlığım" şiirinin ne kadar yeni ve güzel olacağı tahmin edilebilir. Bilhassa çıtırdadıklarını hissedebileceğiniz şu mısraları okuyun:

Çıtır çıtır kırar ince kemiklerini,
Sobam, dilsiz gönlümden bir ses vermek için.

Burada şunu da kaydetmek isterim: Şinasi Bey sık sık yaptığı taklidî ahenklerde muvaffak olmaktadır.

Fakat ne kadar yazık ki bütün bu güzelliklere rast gelmeden evvel mutlaka birkaç fena mısra okumuş bulunuyor yahut da sonradan okumak mecburiyetinde kalıyorsunuz.

Şinasi Bey'in bir kabahati de kendi ıstıraplarını, ara sıra olduklarından daha fazla göstermeye uğraşmasıdır.

Ne yapalım ki bari samimi bir duyguyu, edalı duygudan gayet çabuk tefrik edebiliyor.¹

Milliyet, s.1430, 3 Şubat 1930

1. Ayırt etmek. (Y.N.)

Ziya Osman Saba şiirinde, gönlümde yer etmiş dizelerden biri: "Konuşanlar, bir hüznle sesinde..."

Bu kitap da, kısacık yaşamında hüznü insanlara hep iyilikler dilemiş Ziya Osman Saba'nın yazılarını, söyleşilerini, mektuplarını ilk kez bir araya getiriyor. Onun sevdiği şairler, şiir kitapları, kaybettiği dostlarına yas yazıları, edebiyatımızı yücelten bir tutum...

Bu eseri, Tahsin Yıldırım nice dikkatlere açılan çabasıyla derledi. Ve bu eserin gün ışığına çıkması, hayatımın en büyük ülkülerinden biriydi. Dergi, gazete koleksiyonlarında zaman zaman rastladığım, Ziya Osman Saba imzalı yazılar bana hep öksüz çocukları çağırıştırır, onların oralarda kalmasına yerinirdim.

Şiirinde, öyküsünde daima iyiliği özlemiş Ziya Osman Saba, yazılarında da kalemini hep güzelden, incelikten, duyarlıktan yana bilemiş. Bu yazıları okumak; çirkinliklerin, bayağılıkların, koflukların saltanat kurduğu bir ortamda, has edebiyat okurlarına yalnızca mutluluk getirecek.

Selim İleri

